

۷- تقاضای حکمیت باید حد اکثر در ظرف یک سال پس از وصول نامه اعتراضیه مدیر کل به عمل آید هر یک از طرف های وارد در اختلاف یک حکم تعیین می نمایند.

در صورتی که تقاضای ثبت مورد بیش از یک اعتراض واقع گردد طرف های معظمی که اعتراض نموده اند با هم یک حکم تعیین می کنند. دو حکم مذکور از روی فهرست بین المللی که در ماده (۱) این طرز العمل قید گردیده یک سر حکم انتخاب می نمایند.

چنانچه برای این انتخاب توافق حاصل نشود از رئیس دیوان بین المللی عدالت تقاضا خواهند نمود که سر حکم را انتخاب کند که در این صورت الزامی ندارد که از فهرست بین المللی باشد. دیوان حکمیتی که بدین طریق تشکیل می یابد طرز العمل خود را تعیین نموده، تصمیمات آن بدون استیناف خواهد بود.

۸- هر یک از طرف های معظم متعاهد می تواند هنگامی که اعتراضی به عمل می آید و او در آن وارد است اظهار نماید که مایل نیست طرز العمل مذکور در بند بالا راجع به حکمیت را اجراء نماید. در این صورت اعتراض بر تقاضای ثبت از طرف مدیر کل به طرف های معظم متعاهد ارجاع می گردد و اعتراض فقط در صورتی تائید می گردد که اکثریت دو ثلث آراء مؤید آن باشد. رأی به وسیله مکاتبه داده می شود، مگر آن مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد تشخیص دهد که لازم است برای این موضوع طبق اختیاراتی که به موجب ماده (۲۷) کنوانسیون به او داده شده است مجمعی دعوت نماید، چنانچه مدیر کل تصمیم اتخاذ نماید که رأی به وسیله مکاتبه داده شود طرف های معظم متعاهد را دعوت خواهد نمود و در مدت شش ماه از تاریخ دعوت آراء خود را در پاکت لاک و مهر شده ارسال دارند.

ثبت

ماده پانزدهم:

۱- مدیر کل سازمان تربیتی و علمی و فرهنگی ملل متحد دستور خواهد داد هر یک از اموال فرهنگی را که تقاضای ثبت آن شده و در مدت پیش بینی شده در بند (۱) ماده (۱۴) مورد اعتراض واقع نگردیده است به شماره ترتیب در دفتر ثبت نمایند.

۲- در صورتی که اعتراضی به عمل آید و مورد شمول مندرجات بند (۵) ماده (۱۴) نباشد مدیر کل اقدام به ثبت مال نخواهد کرد مگر آن که اعتراض مسترد گردیده طبق طرز العمل مذکور در بند (۷) ماده (۱۴) یا طرز العمل مذکور در بند (۸) همان ماده اعتراض تائید نگردیده باشد.

۳- در موارد مذکور در بند (۳) ماده (۱۱) مدیر کل طبق تقاضای کمیشنر کل، اموال فرهنگی اقدام به ثبت خواهد نمود.

۴- مدیر کل فوراً یک کپی تصدیق شده از هر مورد ثبت را برای دبیر کل سازمان ملل متحد و طرف های معظم متعاهد و طبق درخواست طرف معظمی که تقاضای ثبت نموده است برای کلیه دول مذکور در ماده (۳۰ و ۳۲) کنوانسیون ارسال خواهد داشت.

عمل ثبت سی روز پس از ارسال کپی مرعی الاجراء خواهد بود.

ابطال ثبت

ماده شانزدهم:

۱- مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد ثبت اموال فرهنگی را در موارد زیر در دفتر ابطال خواهد نمود:

الف- طبق تقاضای طرف معظمی که اموال مزبور در سرزمین آن واقع است.

ب- هنگامی که طرف معظم تقاضا کننده ثبت، این کنوانسیون را فسخ نموده و فسخ به موقع اجراء در آمده است.

ج- در مورد پیش بینی شده در بند (۵) ماده (۱۴) هنگامی که اعتراض در نتیجه نحوه عمل مذکور در بند های (۷) یا (۸) ماده (۱۴) تأیید گردیده است.

۲- مدیر کل فوراً یک کاپی تصدیق شده از هر گونه ابطال ثبت در دفتر را برای دبیر کل ملل متحد و کلیه دولی که کاپی ثبت را دریافت داشته اند ارسال خواهد داشت، ابطال سی روز پس از ارسال این کاپی، منشاء اثر خواهد گردید.

فصل سوم

حمل و نقل اموال فرهنگی

طرز العمل برای تحصیل مصنوعیت

ماده هفدهم:

۱- تقاضای مذکور در بند (۱) ماده (۱۲) کنوانسیون به کمیشنر کل اموال فرهنگی تسلیم می گردد دلایلی که آن را ایجاب نموده باید در تقاضا قید گردد و همچنین تعداد تقریبی و اهمیت اموالی که باید حمل شود و محل فعلی و بعدی آنها و وسایل حمل و نقل و مسیر و تاریخ پیش بینی شده برای حمل و هر گونه اطلاعات مفید دیگر را نیز باید متضمن باشد.

۲- چنانچه کمیشنر کل پس از مشاورات لازم حمل مزبور را مؤجه بداند نمایندگان ذینفع دول حامی راجع به طرز اجرای آن مشورت خواهد نمود، سپس نمایندگان طرف های ذینفع متخاصم را از جریان حمل مستحضر و اطلاعات لازم را نیز ضمیمه خواهد ساخت.

۳- کمیشنر کل یک یا چند بازرس تعیین می نماید که مراقبت نمایند اموال حمل شده فقط اموال مذکور در تقاضا بوده و به ترتیبی که تصویب شده حمل می گردد و دارای علامت مشخصه نیز می باشد.

بازرس یا بازرسان مزبور تا مقصد همراه اموال خواهند رفت.

حمل به خارج

ماده هجدهم:

چنانچه اموال تحت حمایت مخصوص به کشور خارج حمل شود انتقال نه فقط باید طبق مفاد ماده (۱۲) کنوانسیون و ماده (۱۷) این طرز العمل انجام یابد بلکه مشمول مقررات زیر نیز خواهد گردید:

الف- در مدتی که اموال فرهنگی در سرزمین دیگری قرار دارد که کشور مزبور امانتدار آن خواهد بود و از آنها اقلأ همان طور مراقبت خواهد نمود که اموال فرهنگی متعلق به خود که دارای اهمیت مشابهی هستند مراقبت می نماید.

ب- کشور امانتدار اموال را فقط پس از خاتمه مخاصمه مسترد خواهد نمود این استرداد در ظرف مدت شش ماه پس از تقاضای آن باید به عمل آید.

ج- حمل و نقل و انتقالات متولی و هنگام توقف در کشور دیگر اموال فرهنگی از هر گونه ضبط و اخذ مصئون بوده و در اختیار امانت گذار و امانت دار نخواهد بود ولی چنانچه حفاظت اموال اقتضاء نماید، امانتدار می تواند با موافقت امانت گذار، آنها را به کشور ثالثی تحت شرایط این ماده انتقال دهد.

د- در تقاضای حمایت مخصوص باید قید گردد کشور که اموال به آنجا حمل می شود با مفاد این ماده موافقت دارد.

سرزمین اشغال شده

ماده نوزدهم:

هنگامی که یک طرف متعهد که سرزمین طرف متعهد دیگری را اشغال نمود اموال فرهنگی را به پناهگاهی واقع در منطقه دیگری از آن سرزمین حمل نماید بدون این که بتواند مفاد ماده (۱۷) طرز العمل مراعات کند این عمل به منزله دستبرد اموال به مفهوم ماده (۴) کنوانسیون تلقی نخواهد شد مشروط بر اینکه کمیشنر کل اموال فرهنگی پس از مشاوره با کارمندان مامور حمایت کتباً گواهی نماید که اوضاع و احوال این حمل را ایجاب نموده است.

فصل چهارم

علامت مخصوص

نصب علامت

ماده بیستم:

۱- محل نصب و درجه مریبی بودن آن به نظر مقامات صالحه هر یک از طرف های معظم متعاهد واگذار شده است علامت ممکن است روی پرچم یا بازوبند نیز قرار داده شود و نیز ممکن است روی اشیاء نقش شده یا به طریق مؤثر دیگری نصب گردد.

۲- در هر حال هنگام جنگ بدون آن که به علامت گذاری دیگری که ممکن است مؤثرتر باشد لطمه وارد آید علامت مخصوص باید روی وسایل نقلیه در موارد پیش بینی شده در مواد (۱۲ و ۱۳) کنوانسیون طوری نصب شود که هم از هوا و هم از روی زمین در روز به خوبی دیده شود و در روی زمین به طور مری و مشهود به ترتیب ذیل نصب گردد:

الف- در فواصل منظم کافی برای تعیین حدود مراکز بنا ها، تحت حمایت مخصوص.

ب- در مدخل سایر اموال غیر منقول فرهنگی تحت حمایت مخصوص.

تعیین هویت اشخاص

ماده بیست و یکم:

۱- اشخاص مذکور در بند (۲) ردیف (ب و ج) ماده (۱۷) کنوانسیون می توانند بازوبندی مجهز به علامت مخصوص داشته باشند که از طرف مقامات صالحه ممهور و صادر شده باشد.

۲- یک ورقه هویت مخصوص با علامت مشخصه ای خواهند داشت. در این ورقه باید حد اقل مراتب زیر قید گردد: نام، نام خانوادگی، تاریخ تولد و مقام یا پایه یا شغل دارنده آن.

عکس دارنده ورقه باید به ورقه الصاق گردد و به علاوه امضاء یا علامت انگشت دارنده یا هر دوی آنها روی ورقه باشد. ورقه باید به مهر مقامات صالحه ممهور باشد.

۳- هر یک از طرف های معظم متعاهد با استفاده از نمونه ای که پیوست این طرز العمل است ورقه هویتی تنظیم خواهد نمود و نمونه مورد قبول را برای طرف های معظم متعاهد دیگر خواهند فرستاد.

هر ورقه هویت اقل در دو نسخه تنظیم می گردد که یکی از آنها را مقام صادر کننده حفظ خواهد نمود.

۴- اشخاص مذکور در بالا بدون عذر مؤجه نمی توانند از حق داشتن بازوبند یا داشتن هویت محروم گردند.

پروتوکول (۱) مؤرخ ۱۴ می ۱۹۵۴

طرف های معظم متعاهد مقرر می دارند:

۱- هر یک از طرف های معظم متعاهد تعهد می نمایند از صدور اموال فرهنگی واقع در سرزمینی که هنگام جنگ نموده است ممانعت نمایند. اموال مزبور اموالی است که در ماده (۱) کنوانسیون حمایت اموال فرهنگی که در لاهه به تاریخ ۱۴ می ۱۹۵۴ به امضاء رسیده است توصیف گردیده است.

۲- هر یک از طرف های معظم متعاهد تعهد می نمایند اموال فرهنگی را که به کشوری وارد شده مستقیماً یا غیر مستقیم از سرزمین اشغال شده ای به آنجا انتقال یافته باشد تحت توقیف قرار دهد، این توقیف یا هنگام ورود یا راساً یا در غیر این صورت طبق تقاضای مقامات سرزمین مزبور به عمل خواهد آمد.

۳- هر یک از طرف های معظم متعاهد تعهد می نمایند پس از خاتمه جنگ، اموال فرهنگی را که به کشور وی انتقال داده شده و به شرط آن که انتقال مخالف با مفاد بند یک باشد به مقامات صالحه کشوری که سابقاً تحت اشغال بوده و اموال متعلق به آن است مسترد دارد.

اموال مزبور نباید به هیچ وجه بابت غرامت جنگی نگهداشته شود.

۴- طرف معظم متعاهدی که مؤظف بوده است از صدور اموال فرهنگی سرزمینی را که اشغال نموده است ممانعت به عمل آورد باید به کسانی که با حسن نیت متصرف اموال فرهنگی مزبور می باشند و بر حسب مفاد بند سابق باید مسترد گردد، غرامت لازمه را با بپردازد.

۵- اموال فرهنگی که از طرف یکی از طرف های معظم متعاهد در سرزمین طرف دیگری برای حمایت آنها از آسیب جنگ امانت گذارده شده است پس از خاتمه مخاصمه به مقامات صالحه کشور مبداء مسترد خواهد گردید.

۶- این پروتوکول مؤرخ ۱۴ می ۱۹۵۴ می باشد و برای امضاء کلیه دولی که به کنفرانس منعقد در لاهه از ۲۱ اپریل الی ۱۴ می ۱۹۵۴ دعوت شده بودند تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۵۴ مفتوح خواهد بود.

۷- :

الف- این پروتوکول طبق مقرراتی که در قوانین اساسی هر یک از دول امضاء کننده پیش بینی شده است به تصویب خواهد رسید.

ب- اسناد مصوب به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی تسلیم خواهد گردید.

۸- این پروتوکول از تاریخ اعتبار برای الحاق کلیه دولی که از طرف شورای اجرایی سازمان تربیتی و علمی و فرهنگی ملل متحد دعوت به الحاق گردیده اند باز خواهد بود و الحاق به وسیله تسلیم سند مشعر بر الحاق به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد انجام می یابد.

۹- دول مذکور در بند (۶ و ۸) می توانند هنگام امضاء یا تصویب یا الحاق اعلام نمایند که خود را نسبت به مقررات بخش (۱ یا ۲) این پروتوکول متعهد نمی دانند.

۱۰- :

الف- این پروتوکول سه ماه پس از تسلیم پنج سند تصویب معتبر خواهد گردید.

ب- سپس برای هر یک از طرف های معظم متعاهد سه ماه پس از آن که سند مصوب یا مشعر بر الحاق خود را تسلیم نماید پروتوکول معتبر خواهد بود.

ج- موارد پیش بینی شده در مواد (۱۸- ۱۹) کنوانسیون حمایت اموال فرهنگی در صورت وقوع جنگ که به تاریخ ۱۴ می ۱۹۵۴ در لاهه به امضاء رسیده است در اسناد مصوب یا مشعر بر الحاق که طرف های متخاصم قبل یا بعد از آغاز مخاصمات یا اشغال تسلیم نموده اند تأثیر فوری خواهد داشت. در موارد مزبور مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی مراتب پیش بینی شده در بند (۱۴) را به اسرع وقت ابلاغ خواهد نمود.

۱۱- :

الف- هر یک از دول امضاء کننده این پروتوکول در ظرف شش ماه از تاریخ اعتبار آن تدابیر لازمه را به منظور اعمال واقعی مفاد پروتوکول اتخاذ خواهند نمود.

ب- برای دولی که بعد از تاریخ اعتبار پروتوکول اسناد مصوب یا مشعر بر الحاق خود را تسلیم نمایند این مهلت شش ماه از تاریخ تسلیم اسناد مصوب یا مشعر بر الحاق حساب خواهد شد.

۱۲- هر یک از طرف های معظم متعاهد می تواند هنگام تصویب یا الحاق یا هر موقع دیگری پس از آن به وسیله یادداشتی به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد اعلام دارد که این پروتوکول یا قسمتی از سر زمین های را نیز که روابط بین المللی آنها را عهده دار است شامل می گردد این اعلام پس از سه ماه از تاریخ وصول آن مؤثر خواهد گردید.

۱۳- :

الف- هر یک از طرف های معظم متعاهد مخیر است تا این پروتوکول را به نام خود یا به نام سرزمین های که روابط بین المللی آنها را عهده دار است فسخ نماید.

ب- فسخ پروتوکول به وسیله تسلیم سند کتبی به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی اعلام خواهد گردید.

ج- فسخ یک سال پس از وصول سند مزبور مؤثر می گردد. چنانچه هنگام انقضای سال طرف فسخ کننده مجبور به ورود جنگی شود اثر فسخ تا انتهای مخاصمه و در هر صورت تا برگشت اموال فرهنگی به مبداء معلق خواهد گردید.

۱۴- مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد دول مذکور در بند های (۶ و ۸) و همچنین سازمان ملل متحد را از تسلیم اسناد مصوب یا مشعر بر الحاق یا حاکی از قبول مذکور در بند های (۷، ۸ و ۱۵) و نیز از موارد ابلاغ فسخ به تربیتی که در بند های (۱۲ و ۱۳) پیش بینی شده است مستحضر خواهد ساخت.

۱۵- :

الف- در صورتی که از طرف بیش از یک ثلث از طرف های معظم متعاقد تقاضا شود این پروتوکول ممکن است مورد تجدید نظر واقع گردد.

ب- مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد کنفرانسی بدین منظور دعوت خواهد کرد.

ج- اصلاحاتی که در این پروتوکول می شود در صورتی معتبر خواهد بود که به اتفاق آراء از طرف دول معظم متعاهدی که در کنفرانس شرکت دارند تصویب و هر یک از طرف های معظم متعاقد نیز آن را قبول نماید.

د- قبول اصلاحاتی که بنا به تصویب کنفرانس مذکور در تبصره های (ب و ج) در این پروتوکول به عمل می آید به وسیله تسلیم سند رسمی از طرف هر یک از دول معظم متعاقد به مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد انجام می گیرد.

ه- پس از اعتبار اصلاحات وارد در این پروتوکول فقط متنی که بدین طریق اصلاح گردیده برای تصویب یا الحاق مفتوح خواهد بود.

به موجب ماده (۱۰۲) منشور ملل متحد این پروتوکول طبق تقاضای مدیر کل سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد در دبیر خانه سازمان ملل متحد به ثبت خواهد رسید. بنا بر این امضاء کنندگان زیر که رسماً مجاز می باشند این پروتوکول را امضاء نمودند:

در لاهه به تاریخ ۱۴ می ۱۹۵۴ به انگلیسی، هسپانیوی، فرانسوی و روسی که هر چهار متن متساویاً معتبر می باشند در یک نسخه تنظیم گردیده که در آرشیف سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد ضبط و کاپی تصدیق شده آن برای کلیه دول مذکور در بند های (۶ و ۸) و همچنین سازمان ملل متحد ارسال خواهد شد.

قطعهنامه (۱)

کنفرانس آرزومند است در مواقعی که به منظور اجرای منشور ملل متحد عملیات نظامی وقوع می یابد از طرف مقامات ذیصلاحیت سازمان ملل متحد تدابیری اتخاذ شود که قوت های مسلحی که در آن عملیات شرکت می کنند مقررات این کنوانسیون را رعایت نمایند.

ACKU

قطعهنامه (۲)

کنفرانس آرزومند است که به محض الحاق به کنوانسیون هر یک از طرف های معظم متعاقد در حدود قوانین اساسی و مقررات اداری خود کمیته مشورتی ملی مرکب از تعداد محدودی از شخصیت ها از جمله کارمندان عالی رتبه باستانشناسی و موزه ها و غیره یک نماینده از ستاد ارتش کل، یک نماینده از وزارت امور خارجه و یک کارشناس حقوق بین الملل و دو یا سه عضو دیگر که دارای شغل یا صلاحیتی در حدود این کنوانسیون باشند تشکیل دهد. کمیته مزبور که زیر نظر وزیر یا کارمند عالیرتبه ای که در رأس ادارات ملی مامور محافظت منافع اموال فرهنگی خواهد بود می تواند به خصوص وظایف زیر را به عهده داشته باشد:

الف- دولت را راجع به اقدامات لازم برای این کنوانسیون از نظر حقوقی و فنی و نظامی در زمان صلح و یا در صورت وقوع جنگ رهنمایی نماید.

ب- در صورت وقوع جنگ یا در صورت که بروز آن نزدیک به نظر رسد دولت متبوع خود را متوجه سازد که نیروهای مسلح آن کشور بر طبق مقررات این کنوانسیون اموال فرهنگی واقعه در سرزمین خود و در کشور های دیگر را محترم شمرده و آنها را تحت حمایت خود قرار دهند.

ج- با موافقت دولت خود با سایر کمیته های ملی مشابه و مؤسسات بین المللی ذیصلاحیت روابط و همکاری برقرار نماید.

قطعهنامه (۳)

کنفرانس آرزومند است که مدیر کل سازمان تربیت علمی و فرهنگی ملل متحد پس از اعتبار کنوانسیون حمایت اموال فرهنگی هر چه زودتر مجمعی از طرف های معظم متعاقد دعوت نماید.

ACKKU

پروتوکول دوم کنوانسیون ۱۹۵۴ میلادی (۱۳۳۳) هجری شمسی) لاهه در خصوص حمایت از
اموال فرهنگی در خلال منازعات مسلحانه

لاسه، ۲۶ مارچ ۱۹۹۹

بخش اول

مقدمه:

طرف ها:

با آگاهی از نیاز به توسعه حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه و ایجاد نظام حمایتی عالی برای اموال فرهنگی که به طور خاص تعیین شده اند.

با تائید مجدد اهمیت مقررات کنوانسیون حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه که در ۱۴ می ۱۹۵۴ میلادی (۱۳۳۳/۳/۲۴) هجری شمسی) در لاهه منعقد شده و با تأکید بر ضرورت تکمیل این مقررات از طریق اقداماتی برای تقویت اجرای آن، با تمایل به تأمین ابزاری برای طرف های معظم متعاهد کنوانسیون که با ایجاد تشریفات مناسب در آن هر چه بیشتر متضمن حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه باشد، با عنایت به اینکه قواعد حاکم بر حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه باید پیشرفت های حقوقی بین الملل را منعکس نماید.

با تائید این که قواعد عرفی حقوق بین الملل همچنان حاکم بر مسائلی خواهد بود که در مقررات این پروتوکول مورد حکم قرار نمی گیرد.

به شرح زیر توافق نمودند:

تعاریف

ماده اول:

از نظر این پروتوکول:

الف- "طرف" یعنی دولت طرف این پروتوکول.

ب- "مال فرهنگی" یعنی مال فرهنگی به شرح که در ماده (۱) کنوانسیون تعریف شده است.

ج- "کنوانسیون" یعنی کنوانسیون حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه که در ۱۴ می ۱۹۵۴ میلادی (۱۳۳۳/۲/۲۴) هجری شمسی) در لاهه منعقد شده است.

د- "طرف معظم متعاهد" یعنی دولت طرف کنوانسیون.

ه - "حمایت عالی" یعنی نظام حمایت عالی که به موجب مواد (۱۰) و (۱۱) ایجاد شده است.

و- "هدف نظامی" یعنی هدفی که به واسطه ماهیت، مکان، مقصود یا کاربرد خویش نقش مؤثری در اقدامات نظامی داشته و تخریب، تسخیر یا خنثی سازی کلی یا جزئی آن در اوضاع و احوال وقت، امتیاز نظامی مؤثری به شمار می آید.

ز- "غیر قانونی" یعنی تحت اجبار یا از طریق دیگر در تعارض با قواعد حاکم حقوق داخلی سرزمین اشغال شده یا حقوق بین المللی.

ح- "فهرست" یعنی فهرست بین المللی اموال فرهنگی تحت حمایت عالی که طبق جزء (ب) بند (۱) ماده (۲۷) ایجاد شده است.

ط - "مدیر کل" یعنی مدیر کل یونسکو.

ی - "یونسکو" یعنی سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی ملل متحد.

ک - "پروتوکول اول" یعنی پروتوکول راجع به حمایت از اموال فرهنگی در خلال منازعات مسلحانه که در ۱۴ می ۱۹۵۴ میلادی (۱۳۳۳/۲/۲۴ هجری شمسی) در لاهه منعقد شده است.

ارتباط با کنوانسیون

ماده دوم:

این پروتوکول، کنوانسیون را در روابط بین طرف ها تکمیل می نماید.

حیطه شمول

ماده سوم:

۱- علاوه بر مقرراتی که در زمان صلح اعمال خواهد شد، این پروتوکول در مورد وضعیت های موضوع بند های (۱) و (۲) ماده (۱۸) کنوانسیون و بند (۱) ماده (۲۲) اعمال خواهد شد.

۲- هنگامی که یکی از طرف های مخاصمه مسلحانه متعهد به این پروتوکول نباشد، طرف های این پروتوکول ملزم به رعایت آن در رابطه متقابل خویش خواهند بود. آنها همچنین متعهد به رعایت این پروتوکول در رابطه با دولت طرف مخاصمه ای که در مقررات این پروتوکول را قبول نموده و تا مادامی که آن را اجراء می نماید هستند، هر چند که طرف اخیر الذکر متعهد به پروتوکول نباشد.

ارتباط بین بخش سوم و سایر مقررات کنوانسیون و این پروتوکول

ماده چهارم:

اجرای مقررات بخش سوم این پروتوکول تأثیری بر موارد زیر نخواهد گذاشت:

الف- اجرای مقررات بخش اول کنوانسیون و بخش دوم این پروتوکول.

ب- اجرای مقررات بخش دوم کنوانسیون بین طرف های این پروتوکول یا بین طرف و دولتی که پروتوکول را طبق بند (۲) ماده (۳) پذیرفته و اجراء می کند، به جز هنگامی که به مال فرهنگی هم حمایت خاص و هم حمایت عالی اعطاء می شود، در این صورت تنها مقررات حمایت عالی اعطاء خواهد شد.

بخش دوم

مقررات کلی حمایت

ایمنی اموال فرهنگی

ماده پنجم:

اقدامات احتیاطی اتخاذ شده در زمان صلح به منظور ایمنی اموال فرهنگی در مقابل آثار قابل پیش بینی مخاصمه مسلحانه به موجب ماده (۳) کنوانسیون به طور مقتضی شامل آماده کردن فهرست، برنامه اقدامات اضطراری برای حمایت در مقابل آتش یا انهدام ساختاری، آمادگی برای انتقال اموال فرهنگی منقول یا مقررات مربوط برای حمایت کافی این اموال در محل و تعیین مقام های صالح مسئول ایمنی اموال فرهنگی خواهد بود.

احترام اموال فرهنگی

ماده ششم:

با هدف تضمین احترام به اموال فرهنگی طبق ماده (۴) کنوانسیون:

الف- اسقاط حق بر اساس ضرورت های نظامی قهری به موجب بند (۲) ماده (۴) کنوانسیون برای هدایت عملیات نظامی علیه اموال فرهنگی تنها زمانی و تا مدتی ممکن است مورد استناد قرار گیرد که:

۱- آن مال فرهنگی با عملکرد خود تبدیل به هدفی نظامی شده، و.

۲- هیچ طریق ممکن دیگری برای کسب مزیت نظامی مشابه نسبت به آنچه که از طریق هدایت حمله نظامی علیه آن هدف به دست می آید، وجود نداشته باشد.

۳- اسقاط حق بر اساس ضرورت نظامی قهری به موجب بند (۲) ماده (۴) کنوانسیون برای استفاده از اموال فرهنگی به عنوان اهدافی که آن ها را احتمالاً در معرض ویرانی یا تخریب قرار می دهد فقط زمانی و تا مدتی ممکن است مورد استناد قرار گیرد که هیچ انتخابی بین چنین استفاده ای از اموال فرهنگی و سایر روشهای ممکن برای کسب مزیت نظامی مشابه وجود نداشته باشد.

ج- تصمیم در خصوص استناد به ضرورت نظامی قهری فقط باید توسط افسری اتخاذ شود که نیروی را در حد گردان یا بزرگتر از آن یا در صورتی که شرایط، عمل به گونه دیگری را اجازه نمی دهد نیروی کوچکتری را فرماندهی می کند.

د- در صورت حمله بر اساس تصمیم اتخاذ شده به موجب بند (الف)، در هر زمان که شرایط اجازه دهد، باید اخطار مؤثر قبلی ارسال گردد.

اقدامات احتیاطی در حمله

ماده هفتم:

بدون تأثیر بر سایر اقدامات احتیاطی مقرر به موجب حقوق بشر دوستانه بین المللی، در هدایات عملیات نظامی، هر طرف مخاصمه باید که:

الف- از هر طریق ممکن تأیید نماید که اهداف مورد حمله، اموال فرهنگی حمایت شده به موجب ماده (۴) کنوانسیون نیستند.

ب- به منظور اجتناب، و در صورت بروز به منظور به حد اقل رساندن خسارات جنبی وارده به اموال فرهنگی حمایت شده به موجب ماده (۴) کنوانسیون، باید تمام اقدامات احتیاطی ممکن را در انتخاب وسایل و روش های حمله اتخاذ نماید.

ج- از تصمیم به آغاز هر حمله ای که انتظار می رود سبب ورود خسارتی جنبی به اموال فرهنگی حمایت شده به موجب ماده (۴) کنوانسیون شده که در مقایسه با مزیت نظامی مستقیم و واقعی پیش بینی شده بیشتر باشد، امتناع نماید.

د- حمله را لغو یا تعلیق نماید، چنانچه مشخص شود، که:

۱- اهداف، مال فرهنگی حمایت شده به موجب ماده (۴) کنوانسیون می باشد.

۲- حمله ممکن است سبب ورود خسارت جنبی بیشتر از مزیت نظامی مستقیم و واقعی پیش بینی شده نسبت به اموال فرهنگی حمایت شده به موجب ماده (۴) کنوانسیون شود.

اقدامات احتیاطی در مقابل آثار مخاصمات

ماده هشتم:

طرف های مخاصمه باید در بیشترین حد ممکن :

الف- اموال فرهنگی منقول را از مجاورت اهداف نظامی منتقل نموده یا حمایت کافی را در محل تأمین نمایند.

ب- از مستقر نمودن اهداف نظامی در نزدیکی اموال فرهنگی اجتناب نمایند.

حمایت از اموال فرهنگی در سرزمین اشغال شده

ماده نهم:

۱- بدون تأثیر بر مقررات مواد (۴) و (۵) کنوانسیون طرف اشغال کننده کل یا بخشی از سرزمین طرف دیگر باید در رابطه با سرزمین اشغال شده، موارد زیر را ممنوع و از وقوع آن جلوگیری نماید:

الف- هر گونه صدور غیر قانونی نقل مکان یا انتقال مالکیت اموال فرهنگی.

ب- هر گونه حفاری باستان شناسی، به جز در مواردی که این حفاری برای ایمنی، ضبط یا حفظ اموال فرهنگی به طور اکید ضرورت داشته باشد.

ج- هر گونه تغییر یا تغییر کاربری اموال فرهنگی که به منظور پنهان کردن یا ویران کردن شواهد تاریخی، فرهنگی یا علمی صورت پذیرد.

۲- هر گونه حفاری باستان شناسی، تغییر یا تغییر کاربری اموال فرهنگی در سرزمین اشغال شده باید با همکاری نزدیک مقام های ملی صالح سرزمین اشغال شده صورت پذیرد. مگر این که شرایط این گونه اجازه ندهد.

بخش سوم

حمایت عالی

حمایت عالی

ماده دهم:

اموال فرهنگی به شرط احراز سه شرط زیر می تواند تحت حمایت عالی قرار گیرد:

الف- یکی از مهم ترین میراث فرهنگی بشریت باشد.

ب- به موجب اقدامات اداری و قانونی متناسب داخلی که ارزش تاریخی و فرهنگی استثنایی آن شناسایی می شود حمایت شده و در بالاترین سطح، حمایت آن تضمین شود.

ج- برای مقاصد نظامی یا برای پوشش مکان های نظامی استفاده نشده و اعلامیه ای توسط طرفی که کنترل مال فرهنگی را به عهده دارد برای تأیید این که این مال برای مقاصد مزبور به کار نخواهد رفت، صادر شود.

اعطاء حمایت عالی

ماده یازدهم:

۱- هر طرف باید فهرستی از اموال فرهنگی را که می خواهد نسبت به آن حمایت عالی اعطاء شود به کار گروه ارسال نماید.

۲- طرفی که صلاحیت یا کنترل بر مال فرهنگی دارد می تواند تقاضا نماید که آن مال در فهرست تهیه شده طبق جزء (ب) بند (۱) ماده (۲۷)، درج گردد. این درخواست باید شامل تمام اطلاعات ضروری مربوط به ملاک های موضوع ماده (۱۰) باشد کار گروه می تواند از یک طرف دعوت کند تا درخواست نماید آن مال فرهنگی در فهرست ثبت شود.

۳- سایر طرف ها، کار گروه بین المللی سپر آبی و سایر سازمان های غیر دولتی با تخصص مربوط می توانند مال فرهنگی خاصی را به کار گروه توصیه نمایند. در این موارد کار گروه می تواند تصمیم به دعوت از یک طرف کند تا درخواست نماید آن مال فرهنگی در فهرست ثبت شود.

۴- تقاضای ثبت مال فرهنگی قرار گرفته در سرزمینی که اعمال حاکمیت یا صلاحیت بر آن توسط بیش از یک دولت مطرح شده است و همچنین ثبت آن به هیچ وجه بر حق طرف های اختلاف تأثیری نخواهد داشت.

۵- کار گروه، به محض دریافت تقاضا برای ثبت در فهرست، باید تمام طرف های را از درخواست مطلع سازد. طرف ها می توانند اظهاریه هایی را در رابطه با این تقاضا ظرف مدت شصت (۶۰) روز به کار گروه ارائه نمایند. این اظهاریه ها باید تنها بر اساس ملاک های موضوع ماده (۱۰) ارائه شوند. اظهاریه ها باید مشخص و مربوط به وقایع باشند. کار گروه اظهاریه ها را رسیدگی خواهد کرد و برای عضو درخواست کننده ثبت، موقعیت معقولی برای پاسخ قبل از اتخاذ تصمیم فراهم خواهد آورد. هنگامی که چنین اظهاریه هایی نزد کار گروه مطرح می شوند، تصمیمی در خصوص درج آن در فهرست باید علی رغم ماده (۲۶) به وسیله اکثریت چهار پنجم اعضاء حاضری و رأی دهنده اتخاذ شود.

۶- کار گروه در هنگام تصمیم گیری نسبت به درخواست می تواند نظر سازمان های دولتی و غیر دولتی و همچنین افراد متخصص را جویا شود.

۷- تصمیمی مبنی بر اعطاء یا انکار حمایت عالی تنها می تواند بر اساس ملاک های موضوع ماده (۱۰) اتخاذ شود.

۸- در مواقع استثنایی هنگامی که کار گروه به این نتیجه رسیده است که طرف درخواست کننده ثبت مال فرهنگی در فهرست نمی تواند ملاک های موضوع در بند (ب) ماده (۱۰) را برآورده سازد، کار گروه می تواند تصمیمی به اعطای حمایت عالی اتخاذ کند.

مشروط بر این که طرف درخواست کننده تقاضای مساعدت بین المللی را به موجب ماده (۳۲) ارائه نماید.

۹- با شروع مخاصمات، طرف مخاصمه می تواند به صورت اضطراری حمایت عالی از اموال فرهنگی تحت صلاحیت یا کنترل خویش را ابلاغ این درخواست به کار گروه تقاضا نماید. کار گروه فوری این تقاضا را به تمام طرف های مخاصمه ارسال خواهد نمود. در این موارد، کار گروه اظهاریه های طرف های مربوط را فوری بررسی خواهد نمود تصمیم به اعطای حمایت عالی موقت در اسرع وقت و علی رغم ماده (۲۶) با اکثریت چهار پنجم اعضاء حاضر و رأی دهنده، اتخاذ خواهد شد. کار گروه می تواند حمایت عالی موقت را در طول آغاز تشریفات عادی اعطاء حمایت عالی اعطاء نماید، مشروط بر این که مفاد بند های (الف) و (ب) ماده (۱۰) رعایت گردد.

۱۰- حمایت عالی نسبت به اموال فرهنگی توسط کار گروه از زمان ثبت آن در فهرست اعطاء خواهد شد.

۱۱- مدیر کل بدون تأخیر تصمیم کار گروه را در خصوص ثبت اموال فرهنگی در فهرست به دبیر کل سازمان ملل متحد و تمام طرف های ابلاغ خواهد نمود.

مصنویت اموال فرهنگی تحت حمایت عالی

ماده دوازدهم:

طرف های مخاصمه باید مصنویت اموال فرهنگی تحت حمایت عالی را با خود دارای از هدف حمله قرار دادن آنها، هر گونه استفاده از این اموال یا محوطه پیرامون آنها در حمایت از اقدامات نظامی را تضمین نمایند.

از دست دادن حمایت عالی

ماده سیزدهم:

- ۱- مال فرهنگی تحت حمایت عالی، چنین حمایتی را تنها در موارد از دست خواهد داد:
  - الف- اگر چنین مصونیتی طبق ماده (۱۴) لغو یا معلق شده باشد، یا.
  - ب- چنانچه و مادامی که این مال به موجب کاربردش به هدف نظامی تبدیل شده باشد.
- ۲- تحت شرایط جزء (ب) بند (۱) چنین اموالی فقط در صورتی ممکن است هدف حمله قرار بگیرند که:
  - الف- این حمله تنها وسیله ممکن برای پایان دادن به کاربرد مال موضوع جزء (ب) بند (۱) باشد.
  - ب- تمام اقدامات احتیاطی در انتخاب روش ها و وسایل حمله به منظور پایان دادن به چنین کاربردی و اجتناب یا به حد اقل رساندن خسارت وارده به اموال فرهنگی صورت گرفته باشد.
  - ج- جز در صورتی که شرایط، به دلیل الزامات دفاع مشروع فوری اجازه انجام اعمال فوق را ندهد:
    - ۱- حمله در بالاترین سطح عملیاتی فرمان، صادر شده باشد.
    - ۲- آگاهی مؤثری از پیش برای نیروی مهاجم ارسال شده باشد که پایان دادن به کاربرد موضوع جزء (ب) بند (۱) را لازم بداند، و.
    - ۳- به نیرو های مهاجم فرصتی کافی برای اصلاح وضع داده شود.

لغو و تعلیق حمایت عالی

ماده چهاردهم:

- ۱- در صورتی که مال فرهنگی دیگر هیچ یک از ملاک های ماده (۱۰) این پروتوکول را بر آورده ننماید، کار گروه می تواند وضعیت حمایت عالی آن را معلق نموده یا با حذف آن مال فرهنگی از فهرست، آن وضعیت را لغو نماید.
- ۲- در صورت نقض شدید ماده (۱۲) در ارتباط با مال فرهنگی تحت حمایت عالی در اثر کاربرد آن در حمایت از اقدامات نظامی، کار گروه می تواند وضعیت حمایت عالی آن را معلق نماید در صورتی که چنین فرهنگی از فهرست لغو نماید.
- ۳- دبیر کل باید بدون تأخیر هر تصمیم کار گروه را در خصوص لغو یا تعلیق حمایت عالی به دبیر کل سازمان ملل متحد و تمام طرف های این پروتوکول ابلاغ نماید.
- ۴- کار گروه قبل از اتخاذ تصمیم، موقعیتی را برای طرف ها به منظور طرح نظرات شان فراهم خواهد نمود.

بخش چهارم

مسئولیت کیفری و صلاحیت

نقض شدید پروتوکول

ماده پانزدهم:

۱- هر شخصی که مرتکب تخلفی در محدوده این پروتوکول شود، اگر به طور عمدی و در تخلف از کنوانسیون یا این پروتوکول مرتکب هر یک از اعمال زیر شود:

الف- هدف حمله قرار دادن اموال فرهنگی تحت حمایت عالی.

ب- مورد استفاده قرار دادن اموال فرهنگی تحت حمایت عالی یا محوطه پیرامون آن در حمایت از اقدامات نظامی.

ج- انهدام گسترده یا مصادره اموال فرهنگی حمایت شده به موجب کنوانسیون و این پروتوکول.

د- هدف قرار دادن اموال فرهنگی حمایت شده به موجب کنوانسیون و این پروتوکول.

ج- سرقت، غارت یا سوء استفاده یا تخریب اموال فرهنگی حمایت شده به موجب کنوانسیون.

۲- هر طرف باید اقدامات ضروری را اتخاذ نماید تا تخلفات بیان شده در این ماده را به موجب قوانین داخلی، تخلفات کیفری تلقی نموده و برای چنین تخلفاتی، مجازات های مناسبی وضع نماید. طرف ها در انجام این کار باید اصول کلی حقوق و حقوق بین المللی از جمله قواعد بسط دهنده مسئولیت کیفری افراد به اشخاصی غیر از کسانی که به طور مستقیم مرتکب عمل می شوند را رعایت نمایند.

صلاحیت

ماده شانزدهم:

۱- بدون لطمه زدن به بند (۲)، هر عضو اقدامات قانونگذاری ضروری را برای اعمال صلاحیت خود بر تخلفات بیان شده در ماده (۱۵) در موارد زیر اتخاذ خواهد نمود:

الف- هنگامی که چنین تخلفی در سرزمین آن دولت صورت گرفته است.

ب- هنگامی که متهم مورد ادعا تبعه آن دولت باشد.

ج- در مورد تخلفات بیان شده در جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) هنگامی که متهم مورد ادعا در سرزمین آن حضور داشته باشد.

۲- در رابطه با اعمال صلاحیت و بدون لطمه زدن به ماده (۲۸) کنوانسیون:

الف- این پروتوکول از تحمیل مسئولیت کیفری فردی یا اعمال صلاحیت به موجب حقوق ملی و بین المللی که ممکن است حاکم باشد یا بر اعمال صلاحیت به موجب حقوق بین الملل عرفی تأثیر گذارد، جلوگیری نخواهد کرد.

ب- جز مادامی که دولتی که طرف این پروتوکول نیست، ممکن است آن را پذیرفته و مقررات آن را طبق بند (۲) ماده (۳) اعمال نماید، اعضای نیرو های مسلح و اتباع دولتی که طرف پروتوکول نمی باشد به جز آن دسته از اتباعی که در نیرو های مسلح دولتی خدمت می کنند که طرف این پروتوکول می باشد، به موجب این پروتوکول متحمل مسئولیت کیفری فردی نشده و این پروتوکول تعهدی را برای ایجاد صلاحیت بر چنین اشخاصی یا استرداد آنها وضع نمی کند.

تعقیب

ماده هفدهم:

۱- طرفی که متهم مورد ادعا به تخلف جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) در سرزمین او یافت شود، اگر آن شخص را مسترد نکند باید بدون هیچ استثناء و تأخیر غیر مؤجبهی موضوع را به مقام های صالح خود برای تعقیب از طریق تشریفات رسیدگی طبق قانون داخلی خود یا در صورتی که قابل اجراء باشد، طبق قواعد مربوط حقوق بین الملل ارجاع نماید.

۲- بدون تأثیر بر قواعد مربوط حقوق بین الملل در صورتی که قابل اجراء باشد، هر شخصی که در رابطه با وی تشریفات رسیدگی که در ارتباط با کنوانسیون یا این پروتوکول است در حال انجام باشد باید رفتاری عادلانه و محاکمه ای عادلانه طبق حقوق داخلی و حقوق بین الملل برای وی در تمام مراحل رسیدگی تضمین گردد و در هیچ مورد تضمین ها نباید نامساعد تر از تضمین های باشد که به وسیله حقوق بین الملل برای آن شخص پیش بینی شده است.

استرداد

ماده هجدهم:

۱- تخلفات بیان شده در جزء های (الف) تا (پ) بند (۱) ماده (۱۵) به عنوان تخلفات قابل استرداد در هر معاهده استرداد موجود بین طرف ها پیش از لازم الاجراء شدن این پروتوکول گنجانده شده تلقی خواهد شد. طرف های متعهد می گردند که چنین تخلفاتی را در هر معاهده استردادی که متعاقباً بین آنها منعقد گردد، بگنجانند.

۲- هنگامی که طرفی که استرداد را منوط به وجود معاهده استرداد می کند، درخواستی برای استرداد از دولت طرف دیگر دریافت نماید که با آن هیچ پیمان استردادی ندارد، دولت طرف مورد تقاضا به اختیار خود می تواند این پروتوکول را به عنوان مبنای حقوق استرداد در ارتباط با تخلفات بیان شده در جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) در نظر بگیرد.

۳- طرف هایی که استرداد را منوط به وجود معاهده نمی کنند، تخلفات بیان شدن در جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) را با رعایت شرایط پیش بینی شده توسط قانون دولت مورد تقاضا به عنوان تخلفات قابل استرداد بین خود تلقی خواهند نمود.

۴- در صورت ضرورت، با تخلفات بیان شده در جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) به منظور استرداد بین طرف ها به گونه ای رفتار خواهد شد که گویی آنها نه تنها در مکانی که در آن به وقوع پیوسته اند بلکه در سرزمین طرف هایی که طبق بند (۱) ماده (۱۶) ایجاد صلاحیت نموده اند، به وقوع پیوسته است.

کمک های قانونی متقابل

ماده نهم:

۱- طرف ها باید بیشترین حد کمک را به یکدیگر در ارتباط با تحقیقات یا تشریفات کیفری یا استرداد که در رابطه با تخلفات بیان شده در ماده (۱۵) صورت گرفته است از جمله کمک در کسب شواهد در اختیار آنها که برای تشریفات رسیدگی ضرورت است، اعطاء نمایند.

۲- طرف ها باید تعهدات خود به موجب بند (۱) را در توافق با سایر معاهدات یا ترتیبات راجع به کمک قانونی متقابل که ممکن است بین آنها وجود داشته باشد انجام دهند. در صورت فقدان چنین معاهدات یا توافقاتی طرف ها طبق قوانین داخلی خود به یکدیگر کمک خواهند کرد.

زمینه های امتناع

ماده بیستم:

۱- برای استرداد، تخلفات بیان شده در جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) و برای کمک قانونی متقابل تخلفات بیان شده در ماده (۱۵) نباید به عنوان تخلفات سیاسی یا تخلفات مرتبط با تخلفات سیاسی یا تخلفات ملهم از انگیزه های سیاسی تلقی گردد. در نتیجه از درخواست برای استرداد یا برای کمک قانونی متقابل بر اساس چنین تخلفاتی نمی توان فقط بر این اساس که این تخلفات مربوط به تخلف سیاسی یا تخلف مرتبط با تخلفی سیاسی یا تخلف ملهم از انگیزه ای سیاسی است امتناع نموده.

۲- هیچ چیز در این پروتوکول نباید به گونه ای تفسیر شود که اگر دولت مورد تقاضا دلایل کافی برای اعتقاد به این داشته باشد که تقاضا برای استرداد تخلفات بیان شده در جزء های (الف) تا (ج) بند (۱) ماده (۱۵) یا تقاضا برای کمک قانونی متقابل در ارتباط با تخلفات بیان شده در ماده (۱۵) به منظور پیگرد یا مجازات شخص بر اساس نژاد، مذهب، ملیت یا اصلیت قومی یا عقیده سیاسی آن شخص بوده یا موافقت با این تقاضا سبب تبعیض نسبت به موقعیت آن شخص بنا به هر یک از این دلایل می شود، تعهدی در مورد استرداد یا اعطای کمک قانونی متقابل وضع کند.

اقداماتی در ارتباط با سایر تخلفات

ماده بیست و یکم:

بدون تأثیر بر ماده (۲۸) کنوانسیون، هر طرف باید آن دسته از اقدامات قانونی یا اداری یا انضباطی را اتخاذ کند که ممکن است برای سرکوب اعمال زیر در هنگامی که به طور عمدی صورت می گیرند، ضروری باشد:

الف- هر گونه کاربرد اموال فرهنگی در جهت نقض کنوانسیون یا این پروتوکول.

ب- هر گونه صدور غیر قانونی، سایر نقل مکان ها یا انتقال مالکیت اموال فرهنگی از سرزمین اشغال شده در جهت تخلف از کنوانسیون یا این پروتوکول.

بخش پنجم

حمایت از اموال فرهنگی در مخاصمات مسلحانه ای که ویژگی بین المللی ندارند

مخاصمات مسلحانه فاقد ویژگی بین المللی

ماده بیست و دوم:

۱- این پروتوکول در صورت بروز مخاصمه مسلحانه فاقد ویژگی بین المللی که در درون سرزمین یکی از طرف ها صورت می گیرد، اعمال خواهد شد.

۲- این پروتوکول در وضعیت های آشوب و تنش داخلی مثل شورش و اعمال متخلفانه متفرق و پراکنده و سایر اعمال با ماهیت مشابه اعمال نخواهد شد.

۳- هیچ چیز در این پروتوکول برای تأثیر بر حاکمیت یک دولت یا مسئولیت حکومت به وسیله کلیه روش های قانونی برای حفظ یا برقراری مجدد نظم و قانون در دولت یا دفاع از وحدت ملی و تمامیت ارضی دولت مورد استناد قرار نخواهد گرفت.

۴- هیچ چیز در این پروتوکول بر صلاحیت اولیه طرفی که در سرزمین وی مخاصمه مسلحانه فاقد ویژگی بین المللی به وقوع پیوسته است نسبت به تخلفات بیان شد در ماده (۱۵) تأثیری نخواهد گذاشت.

۵- هیچ چیز در این پروتوکول نمی تواند به عنوان توجیه مداخله مستقیم یا غیر مستقیم به هر دلیل در مخاصمه مسلحانه یا در امور داخلی یا خارجی طرفی که در سرزمین آن مخاصمه صورت گرفته است، مورد استناد قرار گیرد.

۶- اعمال این پروتوکول در مورد وضعیت موضوع بند (۱) تأثیری بر وضعیت حقوقی طرف های مخاصمه نخواهد داشت.

۷- یونسکو می تواند خدمات خود را به طرف های مخاصمه ارائه نماید.

بخش ششم

موضوعات سازمانی

اجلاس طرف ها

ماده بیست و سوم:

- ۱- اجلاس طرف ها هم زمان با کنفرانس عمومی یونسکو و در هماهنگی با اجلاس طرف های معظم متعاهد در صورتی که چنین اجلاسی توسط مدیر کل اعلام شود، تشکیل خواهد شد.
- ۲- اجلاس طرف ها آیین رسیدگی خود را تصویب خواهد کرد.
- ۳- اجلاس طرف ها وظایف زیر را خواهد داشت:
  - الف- انتخاب اعضای کار گروه طبق بند (۱) ماده (۲۴).
  - ب- تأیید اصول راهنمای تنظیم شده به وسیله کار گروه طبق جزء (الف) بند (۱) ماده (۲۷).
  - ج- ایجاد اصول راهنما برای نظارت بر نحو استفاده از صندوق به وسیله کار گروه.
  - د- بررسی گزارش ارایه شده به وسیله کار گروه طبق جزء (د) بند (۱) ماده (۲۷)، و.
  - هـ - بحث در مورد هر مشکل مربوط به اعمال این پروتوکول و در صورت اقتضاء ارائه توصیه.
- ۴- بنا به درخواست حد اقل یک پنجم طرف ها، مدیر کل، اجلاس فوق العاده طرف ها را تشکیل خواهد داد.

کار گروه حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه

ماده بیست و چهارم:

- ۱- بدین وسیله کار گروه حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه تشکیل می شود. کار گروه متشکل از دوازده (۱۲) عضو می باشد که توسط اجلاس طرف ها انتخاب می شوند.
- ۲- کار گروه سالانه یک بار اجلاس عادی خواهد داشت و هرگاه ضروری تشخیص دهد، اجلاس های فوق العاده برگزار خواهد کرد.
- ۳- در تعیین اعضای کار گروه، طرف ها تلاش خواهند نمود تا نمایندگی عادلانه مناطق و فرهنگ های مختلف دنیا را تضمین نمایند.
- ۴- طرف های عضو کار گروه اشخاصی را به عنوان نماینده خود انتخاب کرد که در زمینه های میراث فرهنگی، دفاعی یا حقوق بین الملل واجد شرایط باشند و تلاش خواهند کرد با مشورت با یکدیگر تضمین نمایند که کار گروه در کل شامل متخصصان کافی در تمامی زمینه های مزبور باشد.

دوره تصدی

ماده بیست و پنجم:

۱- یک طرف به مدت چهار سال برای عضویت در کار گروه انتخاب خواهد شد و فقط یک بار برای انتخاب مجدد بلافاصله واجد شرایط خواهد بود.

۲- صرف نظر از مقررات بند (۱)، دوره تصدی نیمی از اعضای انتخاب شده در زمان اولین انتخاب در پایان اولین نشست عادی اجلاس طرف ها که به موجب آن انتخاب شده اند خاتمه خواهد یافت این اعضاء به قید قرعه توسط رئیس این اجلاس پس از اولین انتخاب تعیین خواهند شد.

آیین رسیدگی

ماده بیست و ششم:

۱- کار گروه، آیین رسیدگی خود را تصویب خواهد کرد.

۲- اکثریت اعضاء حد نصاب را تشکیل خواهند داد. تصمیمات کار گروه با اکثریت دو سوم اعضاء رأی دهند اتخاذ خواهد شد.

۳- اعضاء در رأی گیری نسبت به هر تصمیمی مربوط به اموال فرهنگی که تحت تأثیر مخاصمه مسلحانه ای قرار گرفته اند که آنها طرف مخاصمه هستند، شرکت نمی کنند.

وظایف

ماده بیست و هفتم:

۱- کار گروه وظایف زیر را خواهد داشت:

الف- تنظیم اصول راهنما برای اجرای این پروتوکول.

ب- اعطاء، تعلیق یا لغو حمایت عالی اموال فرهنگی و ایجاد، حفظ و افزایش فهرست اموال فرهنگی تحت حمایت عالی.

ج- مراقبت و نظارت بر اجرای پروتوکول و ترغیب شناسایی اموال فرهنگی تحت حمایت عالی.

د- بررسی و اظهار نظر در مورد گزارش های طرف ها، درخواست توضیح در مواقع ضرورت و تهیه گزارش خود در مورد اجرای این پروتوکول برای اجلاس طرف ها.

هـ - دریافت و بررسی تقاضای کمک بین المللی به موجب ماده (۳۲).

و- تعیین نحوه استفاده از صندوق، و.

ز- اجرای سایر وظایفی که ممکن است توسط اجلاس طرف ها به آن محول گردد.

۲- وظایف کار گروه در همکاری با مدیر کل صورت خواهد پذیرفت.

۳- کار گروه با سازمان های دولتی و غیر دولتی ملی و بین المللی که اهدافی مشابه اهداف کنوانسیون، پروتوکول اول آن و این پروتوکول دارند همکاری خواهد نمود. کار گروه به منظور کمک در اجرای وظایف می تواند برای شرکت در جلسات خویش را از سازمان های تخصصی برجسته مثل سازمان هایی که روابط رسمی با یونسکو دارند از جمله کار گروه بین المللی سپر آبی و نهاد های مؤسس آن در سمت مشورتی دعوت نماید.

نماینده مرکز بین المللی مطالعه راجع به حفاظت و مرمت اموال فرهنگی (مرکز رم) و کمیته بین المللی صلیب سرخ نیز می توانند در سمت مشورتی دعوت شوند.

دبیر خانه

ماده بیست و هشتم:

کار گروه توسط دبیر خانه یونسکو که مجموعه اسناد و مدارک کار گروه و دستور کار اجلاس های آن را تهیه خواهد کرد یاری خواهد شد و مسئولیت اجرای تصمیمات آن را نیز دارا می باشد.

صندوق حمایت از اموال فرهنگی در صورت بروز مخاصمه مسلحانه

ماده بیست و نهم:

۱- بدین وسیله صندوقی با اهداف زیر تأسیس می شود:

الف- تأمین کمک های مالی یا سایر کمک ها در حمایت از اقدامات مقدماتی یا سایر اقداماتی که باید در زمان صلح از جمله طبق ماده (۵)، بند (ب) ماده (۱۰) و ماده (۳۰) اتخاذ گردد، و.

ب- تأمین کمک های مالی یا سایر کمک ها در خصوص اقدامات اضطراری، مؤقتی و سایر اقداماتی که باید به منظور حمایت از اموال فرهنگی در طول مخاصمه مسلحانه یا برای جبران خسارت فوری پس از خاتمه مخاصمات از جمله طبق بند (الف) ماده (۷) اتخاذ گردد.

۲- صندوق در انطباق با شرایط مقررات مالی یونسکو، صندوق امانی ایجاد خواهد کرد.

۳- پرداخت های صندوق فقط برای مقاصدی که کار گروه طبق اصول راهنمای تعریف شده در جزء (ج) بند (۳) ماده (۲۳) در مورد آنها تصمیم گیری خواهد نمود هزینه خواهد شد. کار گروه می تواند کمک هایی را تنها برای مصرف در مورد برنامه ها یا پروژه های خاصی بپذیرد مشروط بر این که کار گروه در مورد اجرای چنین برنامه ها یا پروژه های تصمیم گرفته باشد.

۴- منابع مالی صندوق شامل موارد زیر خواهد بود:

الف- کمک های داوطلبانه طرف ها.

ب- کمک ها، هدایا یا ارث اعطاء شده به وسیله:

۱- سایر دولت ها.

۲- یونسکو یا سازمان های نظام سازمان ملل متحد.

۳- سایر سازمان های بین الدولی یا غیر دولتی، و.

۴- نهاد های عمومی و خصوصی یا اشخاص حقیقی.

ج- هر منفعت حاصل از صندوق.

د- وجوه حاصل از تحصیل داری و دریافت های ناشی از برنامه های ترتیب داده شده به نفع صندوق، و.

ه- سایر منابع مجاز به موجب اصول راهنمای حاکم در مورد صندوق.

بخش هفتم

انتشار اطلاعات و کمک بین المللی

انتشار

ماده سی ام:

۱- طرف های از طرق مربوط و به ویژه به وسیله برنامه های آموزشی و اطلاعاتی تلاش خواهند کرد تا توجه و ارزش اموال فرهنگی را در بین تمام مردم خود تقویت نمایند.

۲- طرف ها، این پروتوکول را در وسیع ترین حد، هم در زمان صلح و هم در زمان مخاصمه مسلحانه منتشر خواهند نمود (از جمله همه اقدامات ضروری برای نشر مقررات این پروتوکول در بین نیرو های نظامی که در عملیات سازمان ملل متحد مشارکت می نمایند).

۳- هر یک از مقام های نظامی یا غیر نظامی که در زمان مخاصمه مسلحانه دارای مسئولیتی در رابطه با اجرای این پروتوکول است باید کاملاً با متن آن آشنا باشد. بدین منظور طرف ها باید در صورت اقتضاء:

الف- اصول راهنما و دستور العمل های حمایت از اموال فرهنگی را در مقررات نظامی خود بگنجانند.

ب- در همکاری با یونسکو و سازمان های دولتی و غیر دولتی مربوط، آموزش های زمان صلح و برنامه های آموزشی را اجراء نموده و توسعه دهند.

ج- اطلاعاتی را در مورد قوانین، مقررات اداری و اقدامات اتخاذ شده به موجب جزء های (الف و ب) از طریق مدیر کل برای یکدیگر ارسال نمایند.

د- قوانین و مقررات اداری را که ممکن است برای تضمین اجرای این پروتوکول اتخاذ نمایند در اسرع وقت از طریق مدیر کل برای یکدیگر ارسال نمایند.

همکاری بین المللی

ماده سی و یکم:

در موارد نقض جدی این پروتوکول طرف های متعهد می گردند که به صورت جمعی از طریق کار گروه یا به صورت فردی در همکاری با یونسکو و سازمان ملل متحد و در انطباق با منشور ملل متحد اقدام نمایند.

کمک های بین المللی

ماده سی و دوم:

۱- یک طرف می تواند از کار گروه برای اموال فرهنگی تحت حمایت عالی درخواست کمک بین المللی نماید و همچنین در ارتباط با آماده سازی، توسعه یا اجرای قوانین، مقررات اداری و اقدامات موضوع ماده (۱۰) درخواست کمک کند.

۲- طرف مخاصمه ای که طرف این پروتوکول نمی باشد اما طبق بند (۲) ماده (۳) مقررات آن را می پذیرد و آن را اجراء می کند می تواند کمک بین المللی متناسبی را از کار گروه درخواست نماید.

۳- کار گروه قواعدی را برای طرح درخواست کمک بین المللی تصویب و اشکال کمک بین المللی را که می توان دریافت کرد، تعیین خواهد نمود.

۴- طرف ها تشویق می شوند تا هر نوع کمک های فنی را از طریق کار گروه با طرف های پروتوکول یا طرف های مخاصمه که آن را درخواست می کنند ارائه دهند.

کمک یونسکو

ماده سی و سوم:

۱- یک طرف می تواند از یونسکو برای سازمان دهی حمایت از اموال فرهنگی خود همانند اقدامات اولیه برای ایمنی اموال فرهنگی، اقدامات بازدارنده و سازمانی برای موقعیت های اضطراری و گردآوری فهرست ملی اموال فرهنگی یا در ارتباط با هر مسئله ناشی از اجرای این پروتوکول، کمک فنی درخواست نماید. یونسکو چنین کمکی را در محدوده تعیین شده به وسیله برنامه و منابع خود اعطاء خواهد کرد.

۲- طرف ها تشویق می شوند تا کمک های فنی را در سطح دو یا چند جانبه فراهم نمایند.

۳- یونسکو مجاز است تا به ابتکار خود پیشنهاداتی را در مورد این موضوعات به طرف های بنماید.

حمایت ملی و بین المللی اعضای سازمان سپر آبی و سایر اشخاص

ماده سی و چهارم:

- ۱- طرف های این پروتوکول و طرف های مخاصمه باید حمایت کننده از:
  - الف- اعضای کار گروه بین المللی سپر آبی هنگامی که در حال کار به روی حمایت از میراث فرهنگی در طول مخاصمه مسلحانه هستند یا هنگامی که مخاصمه تهدید کننده است، همچنین.
  - ب- اعضای کار گروه های ملی سپر آبی و سایر اشخاص مسئول حمایت از اموال فرهنگی در طول مخاصمه مسلحانه یا هنگامی که مخاصمه تهدید کننده است.
- ۲- طرف های این پروتوکول و طرف های مخاصمه باید کار آنها را در حد ممکن نیز تسهیل نمایند.
- ۳- اشخاص حمایت شده طبق بند (۱) مجاز به استفاده از نشانه طبق بند (۲) ماده (۱۷) کنوانسیون و استفاده از وسایل شناسایی پیش بینی شده در ماده (۲۱) مقررات می باشند.

بخش هشتم

اجرای این پروتوکول

قدرت های حمایت کننده

ماده سی و پنجم:

این پروتوکول با همکاری قدرت های حمایت کننده مسئول ایمنی منافع طرف های مخاصمه اجراء خواهد شد.

تشریفات سازش

ماده سی و ششم:

- ۱- قدرت های حمایت کننده، مساعی جمیله خود را در تمام مواردی که تصور می نمایند کاربرد آن به نفع اموال فرهنگی بود به ویژه اگر عدم توافقی بین طرف های مخاصمه در مورد اجراء یا تفسیر مفاد این پروتوکول وجود داشته باشد، به کار خواهند بست.
- ۲- بدین منظور هر قدرت حمایت کننده می تواند به دعوت یک طرف، مدیر کل یا به ابتکار خود اجلاسی از نمایندگان طرف های مخاصمه و به ویژه مقام های مسئول حمایت از اموال فرهنگی را در صورتی که مناسب بداند در سرزمین دولتی که طرف مخاصمه نیست، پیشنهاد نماید، طرف های مخاصمه ملزم خواهند بود به پیشنهاد های برگزارای اجلاس که به آنها ارایه می شود، ترتیب اثر دهند. قدرت های حمایت کننده شخصی را که متعلق به دولتی که طرف مخاصمه نیست یا شخصی که به وسیله مدیر کل تعیین شده به طرف های مخاصمه پیشنهاد خواهند نمود تا در صورت تصویب آنها برای شرکت در جلسه در مقام رئیس دعوت گردد.

سازش در غیاب قدرت های حمایت کننده

ماده سی و هفتم:

۱- در مخاصمه ای که هیچ قدرت حامی تعیین نشده باشد، مدیر کل می تواند مساعی جمیله یا عمل به موجب اشکال دیگر سازش یا میانجی گری را به منظور حل اختلاف مقرر بدارد.

۲- به دعوت یک طرف یا مدیر کل، رئیس کار گروه می تواند به طرف های مخاصمه، برگزاری اجلاسی متشکل از نمایندگان آنها و به ویژه مقام های مسئول حمایت از اموال فرهنگی را اگر مناسب بداند در سرزمین دولتی که طرف مخاصمه نیست پیشنهاد نماید.

ترجمه ها و گزارش ها

ماده سی و هشتم:

۱- طرف ها، این پروتوکول را به زبان های رسمی خود ترجمه و این ترجمه های رسمی را به مدیر کل ارسال خواهند نمود.

۲- طرف ها هر چهار سال، گزارشی را در خصوص اجرای این پروتوکول به کار گروه ارسال خواهند نمود.

مسئولیت دولت

ماده سی و نهم:

هیچ یک از مقررات این پروتوکول در خصوص مسئولیت کیفری اشخاص تأثیری بر مسئولیت دولت ها به موجب حقوق بین الملل از جمله وظیفه جبران خسارت نخواهد داشت.

بخش نهم

شروط نهایی

زبان ها

ماده چهارم:

این پروتوکول به زبان های عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و هسپانوی تنظیم شده و شش متن از اعتبار یکسان برخوردار می باشند.

امضاء

ماده چهل و یکم:

این پروتوکول تاریخ ۲۶ مارچ ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۸۷/۱/۶ ه.ش) را در بر خواهد داشت.

این پروتوکول برای امضاء تمام دولت های معظم متعاهد در لاهه از تاریخ ۱۷ می ۱۹۹۹ تا ۳۱ دسمبر ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸/۲/۲۷ تا ۱۳۷۸/۱۰/۱۰ ه.ش) مفتوح خواهد بود.

تنفیذ (پذیرش یا تصویب)

ماده چهل و دوم:

۱- این پروتوکول منوط به تنفیذ (پذیرش یا تصویب) دولت های معظم متعاهدی که آن را امضاء نموده اند طبق تشریفات قانون اساسی مربوط آنها خواهد بود.

۲- اسناد تنفیذ (پذیرش یا تصویب) به مدیر کل تسلیم خواهد شد.

الحاق

ماده چهل و سوم:

۱- این پروتوکول از تاریخ اول جون ۲۰۰۰ میلادی (۱۳۷۸/۱۰/۱۱ ه.ش) برای الحاق دولت های معظم متعاهد مفتوح خواهد بود.

۲- الحاق به وسیله تسلیم سند الحاق به مدیر کل صورت خواهد گرفت.

لازم الاجراء شدن

ماده چهل و چهارم:

- ۱- این پروتوکول سه ماه بعد از تسلیم بیستمین سند تنفیذ (پذیرش، تصویب) یا الحاق لازم الاجراء خواهد شد.
- ۲- پس از آن، این پروتوکول برای هر طرف سه ماه پس از تسلیم سند تنفیذ (پذیرش، تصویب) یا الحاق لازم الاجراء خواهد شد.

لازم الاجراء شدن در شرایط مخاصمه مسلحانه

ماده چهل و پنجم:

وضعیت های موضوع مواد (۱۸ و ۱۹) کنوانسیون اعتبار فوری به اسناد تنفیذ (پذیرش یا تصویب) یا الحاق به پروتوکول که به وسیله طرف های مخاصمه قبل یا پس از آغاز مخاصمات یا اشغال تسلیم شده است، خواهد داد. در این موارد مدیر کل باید مکاتبات موضوع ماده (۴۷) را به سریع ترین روش ارسال نماید.

انصراف

ماده چهل و ششم:

- ۱- هر طرف می تواند از این پروتوکول انصراف دهد.
- ۲- انصراف به موجب سندی کتبی که به مدیر کل تسلیم می شود اطلاع داده خواهد شد.
- ۳- انصراف یک سال پس از دریافت سند انصراف نافذ خواهد شد. به هر حال اگر در پایان این دوره طرف منصرف درگیر مخاصمه مسلحانه باشد، این انصراف تا پایان مخاصمات یا تا هنگامی که عملیات باز گردان اموال فرهنگی تکمیل شود هر کدام که مؤخر تر باشد، نافذ نخواهد شد.

اطلاعیه ها

ماده چهل و هفتم:

مدیر کل، تمام دولت های معظم متعاقد و همچنین سازمان ملل متحد را از تسلیم کلیه اسناد تنفیذ (پذیرش یا تصویب) یا الحاق پیش بینی شده در مواد (۴۲ و ۴۴) و همچنین انصراف پیش بینی شده در ماده (۴۶) مطلع خواهد نمود.

ثبیت نزد سازمان ملل متحد

ماده چهل و هشتم:

این پروتوکول در انطباق با ماده (۱۰۲) منشور ملل متحد، به درخواست مدیر کل نزد دبیرخانه سازمان ملل متحد ثبت خواهد شد.